

LAURA CETEAN-VOICULESCU

DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

Ediția a II-a,
revăzută și adăugită

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără
acordul scris al **Editurii Pro Universitaria**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CETEAN-VOICULESCU, LAURA

Drept internațional privat / Laura Cetean-Voiculescu. -

Ed. a 2-a, rev. și adăug.. - București :

Pro Universitaria, 2020

Conține bibliografie

ISBN 978-606-26-1145-3

34

Referenți științifici:

Prof. univ. dr. Călina JUGASTRU

Prof. univ. dr. Nicolae PLOEȘTEANU

CUPRINS

Cuvânt înainte..... 11

I. PARTEA GENERALĂ

1.1. CONSIDERAȚII PRELIMINARE

1.1.1. Definiția dreptului internațional privat	13
1.1.2. Trăsăturile dreptului internațional privat.....	13
1.1.3. Noțiuni generale despre instituția condiției juridice a străinului.....	14
1.1.4. Obiectul dreptului internațional privat.....	18
1.1.5. Partea aplicativă.....	19

1.2. RAPORTUL DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

1.2.1. Elementul de extraneitate	21
1.2.2. Metoda de reglementare în dreptul internațional privat	23
1.2.3. Partea aplicativă	24

1.3. NORMA CONFLICTUALĂ

1.3.1. Generalități	26
1.3.1.1. Definiție	26
1.3.1.2. Funcție.....	26
1.3.1.3. Norma conflictuală și norma materială.....	26
1.3.1.4. Izvoarele normei conflictuale	26
1.3.2. Structura normei conflictuale.....	27
1.3.3. Principalele puncte de legătură.....	27
1.3.4. Clasificarea normelor conflictuale.....	31
1.3.5. Partea aplicativă	33

1.4. IZVOARELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL PRIVAT AL ROMÂNIEI

1.4.1. Izvoarele interne	35
1.4.2. Izvoare internaționale.....	39

1.5. TEORIA CONFLICTELOR DE LEGI	43
1.5.1. Calificarea	43
1.5.1.1. Definiție	43
1.5.1.2. Conflictul de calificări	43
1.5.1.3. Felurile calificării	44
1.5.1.4. Legea aplicabilă calificării	44
1.5.2. Retrimiteria	46
1.5.2.1. Generalități	46
1.5.2.2. Definirea noțiunii	47
1.5.2.3. Formele retrimiterii	49
1.5.2.4. Retrimiteria în dreptul internațional privat român	49
1.6. APLICAREA DREPTULUI STRĂIN. LEGEA STRĂINĂ. LEGEA NAȚIONALĂ	
1.6.1. Legea străină	56
1.6.2. Sistemele plurilegislative	56
1.6.3. Reciprocitatea	56
1.6.4. Conținutul legii străine	57
1.6.5. Interpretarea și aplicarea legii străine	57
1.6.6. Înlăturarea aplicării legii străine	57
1.6.7. Înlăturarea excepțională a legii aplicabile	57
1.6.8. Normele de aplicație imediată	58
1.6.9. Recunoașterea drepturilor câștigate	58
1.6.10. Legea națională	58
1.6.11. Determinarea și proba cetățeniei	59
1.6.12. Determinarea și proba reședinței obișnuite	59
1.6.13. Naționalitatea persoanei juridice	59

II. PARTEA SPECIALĂ

2.1. CONDIȚIA JURIDICĂ A STRĂINILOR

2.1.1. Noțiuni generale, definiția străinului	61
2.1.2. Condiția juridică a străinului și conflictele de legi	62
2.1.3. Condiția juridică a străinului în relațiile economice internaționale	63
2.1.4. Drepturile străinilor	63
2.1.5. Obligațiile, îndatoririle și interdicțiile aplicabile străinilor	64

2.1.6. Formele condiției juridice a străinilor	66
2.1.7. Regimul juridic al străinilor în România	66
2.1.7.1. Condiții cu privire la intrarea străinilor în România	66
2.1.7.2. Condiții cu privire la șederea străinilor în România	71
2.1.7.3. Condiții cu privire la ieșirea străinilor de pe teritoriul României	73
2.1.7.4. Condiții de ieșire din țară pentru cetățenii români minori	74
2.1.7.5. Statutul de refugiat	76

2.2. STAREA ȘI CAPACITATEA PERSOANELOR ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL PRIVAT

2.2.1. PERSOANA FIZICĂ	80
2.2.1.1. Generalități	80
2.2.1.2. Statutul personal	82
2.2.2. PERSOANA JURIDICĂ	89

2.3. STATUTUL FAMILIAL

2.3.1. Cu privire la căsătorie	92
2.3.2. Cu privire la filiație	99
2.3.3. Cu privire la adopție	99
2.3.4. Autoritatea părintească. Protecția copiilor	100
2.3.5. În privința obligației de întreținere	101
2.3.6. Partea aplicativă	102

2.4. BUNURILE ȘI DREPTURILE REALE

2.4.1. Generalități	103
2.4.2. Legea aplicabilă bunurilor	104
2.4.3. Legea aplicabilă patrimoniului de afecțiune	104
2.4.4. Legea aplicabilă revendicării bunurilor mobile	104
2.4.5. Legea aplicabilă uzucapiunii mobiliare	104
2.4.6. Bunurile mobile corporale	105
2.4.7. Bunul aflat în curs de transport	105
2.4.8. Condițiile și efectele care decurg din rezerva dreptului de proprietate referitor la un bun destinat exportului	105
2.4.9. Mijloacele de transport	105
2.4.10. Titlurile de valoare	106

2.4.11. Legea aplicabilă titlului reprezentativ al mărfii.....	106
2.4.12. Bunurile încorporale.....	107
2.4.13. Formele de publicitate	107
2.4.14. Ipotecile mobiliare.....	107
2.4.15. Legea aplicabilă în cazul resurselor naturale:.....	108
2.4.16. Situațiile speciale privind legea aplicabilă publicității ipotecii mobiliare:	108
2.4.17. Cambia, biletul la ordin și cecul	109
2.4.17.1. Cambia și biletul la ordin.....	109
2.4.17.2. Cecul	110
2.4.18. Fiducia	111
2.4.18.1 Generalități	111
2.4.18.2. Alegerea legii aplicabile	111
2.4.18.3. Domeniul de aplicare	112
2.4.18.4 Situațiile speciale	112
2.5. MOȘTENIREA.....	113
2.6. ACTUL JURIDIC	115
2.7. OBLIGAȚIILE.....	118
2.7.1. Legea aplicabilă obligațiilor contractuale	118
2.7.2. Legea aplicabilă obligațiilor extracontractuale	118
2.7.3. Răspunderea pentru atingeri aduse personalității	118
2.7.4. Stingerea obligațiilor	119
2.7.5. Pluralitatea de debitori.....	119
2.7.6. Dreptul de regres	119
2.7.7. Moneda de plată	119
2.7.8. Partea aplicativă	120
2.8. NORME DE PROCEDURĂ ÎN MATERIE DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT	121
2.8.1. Competența jurisdicțională	121
2.8.2. Determinarea competenței jurisdicționale potrivit dreptului internațional privat	123
2.8.3. Legea aplicabilă în procesele de drept internațional privat.....	126
2.8.4. Efectele hotărârilor străine.....	128
2.8.5. Tranzacțiile judiciare.....	131

2.8.6. Arbitrajul de drept internațional privat.....	131
2.8.7. Aplicații practice.....	132

ANEXA 1.....	137
TEST GRILĂ PENTRU AUTOEVALUARE	137

ANEXA 2	143
Extras Codul Civil.....	143

Partea a doua specială cuprinde referiri la condiția juridică a străinului – persoană fizică sau juridică, analiza normei conflictuale în materia stării și capacității persoanelor în dreptul internațional privat, prezentarea și analiza normei conflictuale în domeniul statutului familial, a bunurilor și drepturilor reale, a moștenirii, a actului juridic, a obligațiilor, a titlurilor de credit (cambia, biletul la ordin și cecul), a fiduciei, dar și a normelor de procedură în materie.

Pe tot parcursul lucrării am încercat să folosim un limbaj direct, denotativ, cu definirea clară a termenilor și cu organizarea conceptelor în tipologii care să favorizeze capacitatea de prelucrare personală și de aplicare a cunoștințelor.

De asemenea, pentru a veni în întâmpinarea studenților, am inserat în cuprinsul lucrării, la finalul fiecărui capitol, unele informații aplicative pentru partea de pregătire individuală sau seminar: aplicații sau teme de referate pentru seminar, subiecte pentru evaluarea cunoștințelor, scurt glosar de dicton latin aplicabil în domeniul dreptului internațional privat.

Lucrarea nu își propune nici pe departe să ofere cititorului o informație completă, ci să îl orienteze în extinderea și aprofundarea cunoștințelor sale juridice din sfera dreptului internațional privat, prin studiu individual și prin analiza personală a variatelor contexte în care se manifestă. În acest sens, am atașat lucrării o bibliografie selectivă la care cititorul este îndemnat să facă apel atunci când prezenta lucrare se dovedește insuficientă pentru rezolvarea problemelor teoretice sau practice cu care se confruntă.

Prima ediție a lucrării a apărut în anul 2017, în anul 2020 devenind utilă cea de-a doua ediție, revizuită și adăugită.

Așa cum este, lucrarea se adresează cititorului necunoscut. De aceea, observațiile și sugestiile dumneavoastră ne vor fi de mare folos.

Alba Iulia, 10 ianuarie 2020

Autoarea,

I. PARTEA GENERALĂ

1.1. CONSIDERAȚII PRELIMINARE

1.1.1. Definiția dreptului internațional privat

Dreptul internațional privat reprezintă acea ramură a sistemului de drept românesc care cuprinde totalitatea normelor juridice – preponderent conflictuale - reglementând soluționarea conflictelor de legi în spațiu, conflictelor de jurisdicții și condiția juridică a străinului în țara noastră¹.

1.1.2. Trăsăturile dreptului internațional privat

Este o ramură de drept, deci nu este rezultatul vreunui consens internațional, ci aparține dreptului intern al fiecărui stat, motiv pentru care putem vorbi despre drept internațional privat român, german, francez ș.a.m.d. Prin această trăsătură se deosebește de dreptul internațional public, în cadrul căruia normele juridice sunt expresia unui consens internațional manifestat în convenții și tratate internaționale.

Normele dreptului internațional privat sunt numite *conflictuale*² (foarte puține fiind norme materiale), adică acele norme care

¹ Pentru mai multe detalii referitoare la denumirea „drept internațional privat” a se vedea Ovidiu Ungureanu, Călina Jugastru, *Manual de drept internațional privat*, Editura All Beck, București, 1999, p. 1-12.

² Pentru detalii referitoare la metoda conflictuală, cu variante ale acesteia, a se vedea I.P. Filipescu, *Drept internațional privat*, Editura Actami, București, 1997, vol. I, p. 28.

reglementează nu raportul juridic supus reglementării, ci desemnează legea competentă să reglementeze raportul juridic respectiv (asemănător normelor de trimitere).

Din punct de vedere al obiectului acestei discipline de studiu, dreptul internațional reglementează instituții prin normele sale juridice cum sunt: normele pentru determinarea legii aplicabile unui raport de drept privat cu element de extraneitate (conflicte de legi, parte a dreptului internațional privat ce cuprinde normele conflictuale care determină legea aplicabilă unui raport juridic cu element de extraneitate; normele de procedură – norme de competență jurisdicțională în procesele de drept internațional privat, norme ce stabilesc legea aplicabilă proceselor de drept internațional privat, norme ce reglementează efectele hotărârilor judecătorești și arbitrale sau ale altor acte cu caracter jurisdicțional străine în țara noastră); norme care reglementează condiția străinului în țara noastră – singurele norme materiale, întrucât condiția juridică a străinilor persoane fizice sau juridice nu poate fi reglementată decât prin legea materială a forului, ca lege a statului pe teritoriul căruia se află străinul.

1.1.3. Noțiuni generale despre instituția condiției juridice a străinului

Condiția juridică a străinului este acea instituție a dreptului internațional privat care include ansamblul normelor juridice care reglementează existența și întinderea drepturilor și obligațiilor pe care străinul, persoană fizică sau juridică, le are într-o țară³.

Condiția juridică a străinului nu trebuie confundată cu starea și capacitatea acestuia. Condiția juridică a străinului este supusă legii materiale a forului (*lex fori*, adică legea statului pe al cărui teritoriu se află) pe când starea și capacitatea acestuia sunt supuse legii personale a străinului (*lex personalis*), fiind astfel supusă conflictului de legi și reglementată de norme conflictuale. Cu toate acestea, *lex fori* poate prevedea unele incapacități speciale de folosință pentru

³ În acest context, prin străin înțelegem atât cetățeanul străin, cât și apatridul (persoana fără cetățenie).

străini, de exemplu incapacitatea de a dobândi terenuri, de a exercita anumite profesii, de vot etc.

Spre exemplificare, alin. 4 al art. 16 din Constituția României prevede că, în condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice, au *dreptul de a alege și de a fi aleși* în autoritățile administrației publice locale.

Cu privire la dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor de către cetățenii străini, Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și a localităților urbane și rurale și Legea nr. 59/1974 privitoare la fondul funciar au scos terenurile din circuitul civil general, singura lor modalitate de dobândire recunoscută de lege fiind, la data respectivă, moștenirea legală. După Revoluția de la 1989, Decretul-lege nr. 1/1989 a abrogat aceste reglementări restrictive, revenindu-se la principiul consensualismului în privința înstrăinărilor de terenuri.

Prin Legea nr. 18/1991 a fondului funciar, terenurile de orice fel au fost introduse în circuitul civil general. Dar Constituția din 1991 interzicea cetățenilor străini și apatrizilor să dobândească terenuri în proprietate în România, la fel și persoanelor juridice străine.

Prin Legea nr. 54/1998, toate terenurile, de orice fel, proprietate privată, oriunde ar fi fost situate, rămăneau în circuitul civil, dar *ad validitatem*, actele de înstrăinare trebuiau să îmbrace forma autentică. În linii mari, aceste principii au fost menținute și prin Legea nr. 247/2005.

Codul civil intrat în vigoare la 1 octombrie 2011 instituie un regim juridic unitar al circulației imobilelor, fără a mai face distincție între terenuri și construcții.

Sub regimul Constituției din anul 1991 a fost impusă interdicția pentru cetățenii străini și apatrizi de a dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în România (art. 41 alin. 2). Această interdicție a fost preluată și de Legea nr. 54/1998 privitoare la circulația juridică a terenurilor, în prezent abrogată, care dispunea în art. 3 că cetățenii străini și apatrizii, precum și persoanele juridice străine nu pot dobândi terenuri în România prin acte juridice între vii sau pentru cauză de moarte.

Constituția revizuită din anul 2003 (art. 44 alin. 2) dispune că cetățenii străini și apatrizii pot dobândi dreptul de proprietate privată asupra terenurilor numai în condițiile ce rezultă din aderarea României la Uniunea Europeană și din alte tratate internaționale la care România este parte, pe bază de reciprocitate, potrivit dispozițiilor prevăzute de legea organică, precum și prin moștenire legală. Noua prevedere constituțională nu mai formulează negativ principiul fundamental în materie, ci pune accentul pe cazurile și condițiile în care aceste persoane fizice pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor. Astfel, incapacitatea cetățenilor străini și a apatrizilor de a dobândi acest drept a devenit relativă și parțială (textul constituțional dispune că cetățenii străini și apatrizii pot dobândi terenuri numai prin moștenire legală, aceasta înseamnă că ei nu vor putea dobândi astfel de bunuri prin moștenire testamentară).

Cetățenii străini și apatrizii pot dobândi, de asemenea, dezmembrăminte ale dreptului de proprietate asupra terenurilor.

Potrivit dispozițiilor art. 3 din Titlul X al Legii nr. 247/2005, în prezent abrogată, „cetățenii străini și apatrizii, precum și persoanele juridice străine pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în România, în condițiile prevăzute de legea specială”. Pe aceste baze a fost adoptată Legea nr. 312 din 10 noiembrie 2005 privind dobândirea dreptului de proprietate privată asupra terenurilor de către cetățenii străini și apatrizi, precum și de către persoanele juridice străine. Potrivit art. 3 din acest act normativ, cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene, apatrizii cu domiciliul într-un asemenea stat sau cu domiciliul în România, precum și persoanele juridice străine constituite în conformitate cu legislația națională a unui stat membru al Uniunii pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor, în aceleași condiții prevăzute de lege pentru cetățenii români și pentru persoanele juridice române. Așadar, în privința dobândirii dreptului de proprietate asupra terenurilor în România, textul asimilează cetățenii străini, apatrizii și persoanele juridice străine cu persoanele fizice și juridice române. Această asimilare nu se produce însă în mod automat, ci într-un termen diferențiat, prevăzut de art. 4 și art. 5 din Legea nr. 312/2005. Astfel, potrivit art. 4, cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene,

nerezidenți în România, apatrizii nerezidenți în România, dar având domiciliul într-un stat membru al Uniunii, precum și persoanele juridice nerezidente în țara noastră, dar constituite în conformitate cu legislația națională a unui stat membru al Uniunii, pot dobândi dreptul de proprietate asupra unor terenuri pentru „reședințe secundare”, respectiv „sedii secundare”, la împlinirea a 5 ani de la data aderării României la Uniunea Europeană, adică la împlinirea acestui termen ce a început să curgă de la data de 1 ianuarie 2007. De asemenea, art. 5 din lege dispune că aceleași categorii de persoane - cetățeni ai statelor membre și apatrizi, dar cu domiciliul într-un stat membru al Uniunii sau în România, precum și persoanele juridice constituite în conformitate cu legislația unui stat membru al Uniunii - pot dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole, pădurilor și asupra terenurilor forestiere la împlinirea unui termen de 7 ani de la data aderării României la Uniunea Europeană, respectiv 1 ianuarie 2007 (2014). Aceste dispoziții nu se aplică însă fermierilor care desfășoară activități independente și sunt, după caz, cetățeni ai statelor membre ale Uniunii ori apatrizi cu domiciliul într-un asemenea stat și își stabilesc reședința în România, sau sunt apatrizi cu domiciliul în România. Aceste categorii de persoane dobândesc dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole, pădurilor și terenurilor forestiere în aceleași condiții cu cele aplicabile cetățenilor români, chiar de la data aderării României la Uniunea Europeană [art. 5 alin. (2) și (4) din lege]. Aceasta înseamnă că, de la data intrării în vigoare a noului Cod civil, aceste categorii de persoane vor putea dobândi terenurile respective numai în condițiile reglementate de textele din noul cod aplicabile în materie, la fel ca și cetățenii români: forma autentică a actului și înscrierea dobândirii în cartea funciară, după distincțiile arătate mai sus privitoare la aplicarea în timp a acestor dispoziții. De asemenea, art. 5 alin. 5 din Legea nr. 312/2005 dispune că aceste persoane nu pot schimba destinația terenurilor agricole, a pădurilor și a terenurilor forestiere pe durata perioadei de tranziție, care a început la data de 1 ianuarie 2007, data aderării României la Uniunea Europeană.

Dispozițiile evocate au ca scop aplicarea în România a principiului liberei circulații a tuturor bunurilor și serviciilor în cadrul Uniunii Europene.

În privința cetățenilor străini și apatrizilor din afara Uniunii Europene, art. 6 din Legea nr. 312/2005 dispune că cetățenii străini, apatrizii și persoanele juridice aparținând statelor terțe vor putea dobândi drept de proprietate asupra terenurilor în condițiile ce vor fi reglementate prin tratate internaționale, pe bază de reciprocitate; aceste persoane însă nu vor putea dobândi dreptul de proprietate asupra terenurilor în condiții mai favorabile decât cele aplicabile cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și persoanelor juridice constituie în conformitate cu legislația națională a unui asemenea stat⁴.

Cu privire la *incapacitatea cetățenilor străini sau apatrizilor de a exercita anumite profesii*, Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor prevede următoarele:

- Admiterea în magistratură a judecătorilor și procurorilor se face prin concurs, pe baza competențelor profesionale, a aptitudinilor și a bunei reputații (art. 12);
- Admiterea în magistratură și formarea profesională inițială în vederea ocupării funcțiilor de judecător și procuror se realizează prin Institutul Superior al Magistraturii (art. 13);
- La concursul pentru admiterea la Institutul Superior al Magistraturii se poate înscrie persoana care îndeplinește cumulativ anumite cerințe, printre care și condiția de a avea cetățenia română, domiciliul în România și capacitatea deplină de exercițiu (art. 14 alin. 2).

1.1.4. Obiectul dreptului internațional privat

Este constituit din raporturile juridice private internaționale, adică raporturile juridice de drept privat cu element de extraneitate.

Normele dreptului internațional privat reglementează nu conținutul vieții private internaționale, ci stabilirea criteriilor în

⁴ Pentru mai multe detalii a se vedea Corneliu Bârsan, „Drept civil. Drepturi reale principale în reglementarea noului Cod civil”, Editura Hamangiu, București, 2013;

funcție de care se face determinarea legilor care au vocația de a o reglementa.

Normele dreptului internațional privat sunt, cu precădere, norme conflictuale, deoarece nu reglementează fondul raporturilor private cu element de extraneitate, ci atribuie competența de reglementare legii unui anumit stat dintre cele cu care raportul juridic în cauză prezintă legături prin elementele sale de extraneitate, motiv pentru care aceste norme conflictuale se mai numesc și norme de trimitere, de repartitie sau de fixare⁵.

Conflictul de legi reprezintă o instituție fundamentală a dreptului internațional privat. Faptul generator al conflictului de legi constă în elementul de extraneitate al raportului juridic, raport care are legături cu unul sau mai multe sisteme de drept străine, făcându-l susceptibil de a i se aplica legea unuia sau altuia dintre statele cu care acesta prezintă legături.

Conflictul de legi este, în fapt, întrebarea *quid juris?*, iar normele de drept internațional privat (norme conflictuale) răspund acestei întrebări.

Aplicarea unei legi străine în țara noastră nu se face pentru că astfel dispune legea străină, în virtutea autorității sale proprii, ci în virtutea faptului că legea conflictuală română i-a conferit competența de reglementare. Prin urmare, contrar denumirii sale, prezența elementului de extraneitate nu generează un conflict ci un concurs de legi. De câte ori ne referim la legea străină sau la conflictul de legi nu ne referim la o lege concretă, ci legea în înțelesul ei *lato sensu*, adică la întreg sistemul normativ al statului cu care raportul juridic prezintă legături prin elementele sale de extraneitate.

1.1.5. Partea aplicativă

Aplicații și teme de referat pentru seminar:

1. Noțiunea și trăsăturile dreptului internațional privat, ca ramură a dreptului românesc;

⁵ Pentru mai multe detalii a se vedea Dan Andrei Popescu, Alina Oprea, *Drept internațional privat*, www.ghidulstudentuluiad drept.blogspot.com, p. 50-52.

2. Condiția juridică a străinului;
3. Obiectul dreptului internațional privat.

Posibile subiecte pentru examen:

1. Definiția și trăsăturile dreptului internațional privat.

Glosar de dicton latin întâlnit în textul capitolului:

Lex fori

Lex personalis

Quid juris?

Lato sensu, stricto sensu

Ad validitatem, ad probationem.

1.2. RAPORTUL DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT

1.2.1. Elementul de extraneitate

Reprezintă elementul străin, ca împrejurare de fapt în legătură cu un raport juridic, datorită căreia acest raport are legături cu mai multe sisteme de drept.

Acest element deosebește raportul de drept internațional privat de cel intern.

Elementul de extraneitate poate privi subiectele, obiectul sau elementele ale conținutului raportului juridic.

De exemplu, pot constitui elemente de extraneitate:

- a. raportat la subiecte: cetățenia, domiciliul sau reședința ori religia pentru persoane fizice sau naționalitatea, sediul, fondul de comerț pentru cele juridice;
- b. raportat la obiectul raportului juridic (mai exact la bunul la care se referă conduita părților, numit și obiect derivat al raportului juridic): locul situării bunului mobil sau imobil (bunul care face obiectul contractului de vânzare-cumpărare se află în țară străină).
- c. raportat la conținutul raportului juridic:
 - locul încheierii actului juridic în sensul de *negotium juris*: o firmă română semnează în străinătate un contract cu o firmă străină în vederea prestării de către aceasta a unor servicii pe teritoriul țării noastre;
 - locul întocmirii înscrisului constatator (*locus regit actum*) – în sensul de *instrumentum probationes* – care poate fi un alt stat decât cel în care s-a realizat acordul de voință;
 - locul unde urmează să-și producă efectele un contract (*locus executionis* sau *locus solutionis*);
 - locul producerii faptului ilicit cauzator de prejudicii (*lex loci delicti commissi*) – de exemplu, un cetățean român